

Utbildningsdepartementet

YTTRANDE

2020-11-26

Yttrande över betänkandet En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28), U2020/02667/S

Autism- och Aspergerförbundet överlämnar härmed sitt yttrande över rubricerade betänkande. Vi arbetar för att skapa bättre levnadsvillkor för personer med autism. Vår vision är ett samhälle där alla kan delta, där personer med autism möts med respekt och har bra livskvalitet genom hela livet. Förbundet representerar cirka 18.500 medlemmar och bland dessa finns personer med egen funktionsnedsättning, närstående och personer som är professionellt verksamma inom området .

Sammanfattning av Autism- och Aspergerförbundet synpunkter på utredningens förslag och bedömningar

Autism- och Aspergerförbundet delar utredningens bedömning att staten bör ta ett tydligare ansvar för att undervisningen ska bli mer likvärdig och kompensatorisk men saknar både ett intersektionellt perspektiv och ett funktionsrättsperspektiv. Vi efterlyser nationell statistik för elever med funktionsnedsättning och ställer oss helt bakom det förslag som SPSM och MFD skickat till utbildningsminister Anna Ekström hösten 2020. Vidare efterlyser vi likvärdiga förslag som rör en förbättrad resurstilldelning som gagnar barn och elever med funktionsnedsättning istället för dagens tilläggsbelopp och det sektorsbidrag som föreslås, där deras perspektiv helt saknas.

När det gäller *5 Gemensamt skolval* tillstyrker vi de övergripande förslagen om ett gemensamt skolvalssystem som princip men under förutsättning att det inte innebär begränsningar i skolval för elever med autism som ofta måste söka sig till skolor som har autismspecifik kompetens. Däremot avstyrker vi förslagen som rör skolvalsplacering (5.7.1) samt att andra beslut av Skolverket att placera en elev vid en skolenhet med kommunal eller enskild huvudman inte får överklagas (5.7.6).

Förslagen under *6 Principer för placering, mottagande och urval* tillstyrker vi förutom förslaget 6.5.4 om skolskjuts vilket vi avstyrker i nuvarande utformning. Vi anser att dagens regelverk rörande skolskjuts inte fungerar helt tillfredsställande och undrar hur skolskjutsfrågan kommer att påverka vår elevgrupp i det föreslagna skolvalssystemet.

I diskussionen under punkterna *7 Resurser och dess bestämningsfaktorer i svensk skola* och *8 Likvärdighet i resurser* saknar vi att utredningen inte gör någon distinktion mellan olika typer av fristående skolor – det är olika förutsättningar för en stor friskolekoncern i jämförelse med en mindre fristående skola som bara tar emot till exempel elever med autism där alla elever behöver särskilt stöd och skolan är helt beroende av tilläggsbelopp. Vi tycker också att det är anmärkningsvärt att

utredningen inte föreslår förbättringar när det gäller resurstilldelningen avseende elever med funktionsnedsättning. Snarare ser vi att flera av de förslag som rör finansiering kan komma att missgynna elever med funktionsnedsättning då deras perspektiv helt saknas i utredningens samlade förslag.

Autism- och Aspergerförbundet avstyrker förslaget under *9 Skolans resurser: slutsatser och förslag* om att slå samman flera av de riktade statsbidragen till ett sektorsbidrag (9.2.2) – i varje fall i dess nuvarande form. Eftersom det saknas ett funktionsrättsperspektiv så kommer inte ett sektorsbidrag att komma barn och elever med funktionsnedsättning till del. Det finns också risk att de nuvarande riktade statsbidragen, som ändå i vissa fall är gynnsamma för vår elevgrupp, och som föreslås finansiera ett sektorsbidrag och därmed försvinna, ytterligare försämrar förutsättningarna för barn och elever med funktionsnedsättning om än mer indirekt. Övriga förslag under denna rubrik tillstyrker vi.

Autism- och Aspergerförbundets synpunkter på utredningens förslag och bedömningar

3. Ansvar för förskoleklass, grundskola och grundsärskola

3.12 Utredningens bedömning

3.12.1 Staten bör ta ett större ansvar för skolans likvärdighet bl a genom att Skolverket etableras regional

Autism- och Aspergerförbundet delar utredningens bedömning att staten bör ta ett tydligare ansvar för att undervisningen ska bli mer likvärdig och kompensatorisk men undrar varför utredningen helt förbiset barn och elever med funktionsnedsättning. Skolans kompensatoriska uppdrag gäller även i de fall en elev har en funktionsnedsättning och skolan ska i så fall undanröja de hinder som finns för att en elev med funktionsnedsättning ska nå så långt som möjligt i skolan utifrån sina förutsättningar. Vi tycker det är mer än anmärkningsvärt med tanke på utredningens syfte och att förslagen i flera väsentliga delar skulle påverka skolans riktning och utveckling för en lång tid framåt om de blir verklighet. Det gäller inte minst ur resurstilldelningssynpunkt där utredningen avstått från att lämna förslag som rör till exempel tilläggsbeloppet eller andra förslag om hur en sådan finansiering som riktar sig till barn och elever med funktionsnedsättning kan bli bättre och mer likvärdig. Alla elever med funktionsnedsättning behöver inte särskilt stöd men väldigt många behöver det.

Den här utredningen följer ur Skolkommissionens förslag där även gruppen barn och elever med funktionsnedsättning var helt osynliggjord. När Skolkommissionens förslag presenterades svarade dess ordförande på frågan om varför den här elevgruppen inte alls fanns med, att det berodde på att det inte finns någon statistik. Det verkade inte vara någon ursäkt utan snarare ett konstaterande. Vi kan aldrig tala om att skolan är likvärdig eller slänga oss med det budskapet om att vi strävar dit om vissa elevgrupper inte ens räknas in. Vi var starkt kritiska i vårt remissvar till Skolkommissionens förslag där vi som sagt helt saknade ett intersektionellt perspektiv och ett funktionsrättsperspektiv¹. Vi lyfter samma kritik till den här utredningen.

---

¹ Autism- och Aspergerförbundets remissvar avseende Samling för skolan – Nationell strategi för kunskap och likvärdighet, <https://bit.ly/2TWgFqL>

Autism- och Aspergerförbundet har i många år verkat för att nationell statistik för elever med funktionsnedsättning ska komma till stånd. Vi har under lång tid själva tagit fram underlag för vår elevgrupp genom regelbundna enkäter till våra medlemmar. Situationen för elever med autism har länge varit alarmerande dålig och det har inte heller blivit bättre trots en del förbättringar bland annat av lagstiftningen och i lärarutbildningen. Vår senaste skolenkät 2020 visar att endast 37 procent av eleverna med autism når skolans mål, vilket är en försämring med sju procentenheter sedan 2018. Vi ser även försämringar när det gäller andelen elever med autism som måste vara hemma från skolan på grund av brister i stöd och anpassningar i skolmiljön. Det är uppenbart att kompetens om autism fortfarande saknas i många skolor. Fler får stöd idag än tidigare men stödet är sällan adekvat eller utformat efter elevens individuella förutsättningar och ger därmed inte önskat resultat.²

Nu har äntligen två myndigheter fått upp ögonen för att det är viktigt att ta fram statistik för elever med funktionsnedsättning. Specialpedagogiska Skolmyndigheten och Myndigheten för delaktighet har under hösten 2020 tillskrivit utbildningsminister Anna Ekström i frågan. De lyfter viktiga aspekter som att det inte går att utvärdera och följa upp hur elever med funktionsnedsättning klarar sin skolgång, att det försvårar myndigheternas eget arbete samt att det påverkar hur resurserna fördelas samt att gruppen är osynlig i politiska underlag. De lyfter också frågan om rättigheter för elever med funktionsnedsättning och har också i sin skrivelse hänvisat till Funktionsrättsrörelsens och Civilsamhällets rapport *Respekt för rättigheter?*, där vi i rörelsen påtalar bland annat bristen på statistik och i flera delar lyfter situationen för elever med funktionsnedsättning, som generellt sett har betydligt lägre måluppfyllelse i skolan än andra elevgrupper.³ Med anledningen av skrivelsen skrev de även en debattartikel.⁴

Sverige har undertecknat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och det borde finnas ett tydligare avtryck i förslagen och framför allt borde ett tydligare barnrättsperspektiv genomsyra den här utredningen, särskilt med anledning av att Barnkonventionen sedan den 1 januari 2020 är svenska lag. Det finns heller ingen barnkonsekvensanalys gjord i den här utredningen.

4 Likvärdighet och skolsegregation

4.6 Utredningens förslag och bedömningar

Autism- och Aspergerförbundet tillstyrker utredningens förslag 4.6.1 om att aktivt verka för en allsidig social sammansättning och delar bedömningen i 4.6.2 om att förbättra tillgången till och kvaliteten i uppgifter om skolväsendet men anser att det krävs att man också tar fram nationell statistik om elever med funktionsnedsättning om det är en mer likvärdig skola som eftersträvas.

---

² Autism- och Aspergerförbundets skolenkät 2020 samt tidigare enkäter: <https://autism.se/skolenkater>

³ Respekt för rättigheter? <https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2020/11/respekt-for-rattigheter-rapport.pdf>

⁴ Det behövs statistik om elever med funktionsnedsättning, Dagens samhälle 5 november 2020, <https://bit.ly/3euoRYL>

5 Gemensamt skolval

Ur vårt perspektiv, när det gäller elever med autism, är det väldigt svårt att ta ställning till förslagen under kapitel 5 Gemensamt skolval. Det fria skolvalet gäller sällan för elever med autism utan situationen är ofta den att föräldrar som har ett barn med autism letar med ljus och lykta efter en skola som kan och vill ta emot deras barn, och som framför allt har rätt kompetens för att eleven ska ha en chans att klara sin skolgång. Många får höra att man bör söka sig till en skola som kan autism men det är inte alltid en sådan skola finns på rimligt avstånd, och efterfrågan är större än utbudet. Andra tvingas bort från sin skola med hänvisning till att det blir bättre för barnet någon annanstans fast bakom orden är det brist på resurser (jo, en del säger det rent ut) och okunskap, och en ovilja och brist på ansvarstagande från skolans sida att tillse rätt stöd med mera. Det handlar många gånger om solklara brott mot skollagen och det är också vanligt att bemötandet av elever och föräldrar är oetiskt i hur man diskuterar kostnader runt barnet. Vi anser att dagens system snarare premierar skolor som inte har tillräcklig kompetens till exempel när det gäller barn med autism. Dessa skolor kan fortsätta att neka de elever de inte anser passar in i deras skola utan några som helst sanktioner. Här är lagstiftningen helt satt ur spel.

Om man har tur kan man hitta en skola som kan ta emot barnet och som kan autism men om skolan ligger utanför kommungränsen är det ett lotteri ifall den egna kommunen beviljar skoltaxi även i de fall kommunen inte själva kan erbjuda ett alternativ till barnet. Detsamma gäller fritids och annat som är kopplat till barnets skolgång. Föräldrar till barn med autism gör bäst i att lära sig skollagens stödparagrafer och vassa sig i de juridiska delarna för att tampa för att barnets rättigheter ska tillgodoses. Det här är inga undantag utan vardag för många föräldrar som har barn med autism.

Det finns välfungerande kommunala skolor och välfungerande fristående skolor som har kompetens att ta emot elever med autism men det finns också dåliga exempel när det gäller både kommunala och fristående skolor. Eftersom rätt kompetens många gånger saknas kan en fristående skola marknadsföra sig med inriktning mot autism och veta att man kommer att bli nerringda av föräldrar som vill ha sina barn där oavsett vilken kvalitet man levererar.

Det handlar också om det icke-fungerande tilläggsbeloppet och särskilt i fallet för de mindre så kallade fristående resursskolor som tar emot elever med bland annat autism, och där i stort sett alla elever har ett omfattande behov av särskilt stöd. Vi diskuterar vidare kring tilläggsbelopp under kapitel 7 och 8.

5.7.1 Ansökan om skolplacering

Autism- och Aspergerförbundet avstyrker förslaget.

Föräldrar till barn med autism får som sagt försöka hitta en skola enligt andra principer än vad andra föräldrar behöver göra, det finns alltså tydliga begränsningar till vilka skolor de kan ansöka om plats i varje fall om de vill att deras elever ska klara skolan därför skulle en ansökan om skolplacering i sig inte göra någon större skillnad i deras fall. Däremot kan det föreslagna systemet ytterligare påverka och minska möjligheten även för föräldrar som har barn med autism i antal skolor som går att söka till och urval av skolor (när urvalet redan är starkt begränsat) och att man själv inte i samma grad kan styra valet, även om det också idag är begränsat.

5.7.2 Ett gemensamt skolsystem

Vi tillstyrker förslaget som princip men anser att det inte får bli begränsande i de fall det finns få möjligheter att välja skola så vilket är fallet när man har barn med autism. Principen för fristående skolor att rikta sig till en särskild målgrupp elever kommer att kvarstå vilket gör att föräldrar som hittar sådana alternativ (geografiska begränsningar finns) kan ansöka om barnet kvalar in enligt inriktning på skolan på samma sätt som är fallet nu. Som anförts inledningsvis, har elever med autism sällan ett fritt skolval eftersom de i stort är hänvisade till de skolor som har tillräcklig kompetens om autism eller som de av olika skäl är hänvisade till. Där det inte finns möjligheter att välja till exempel en fristående skola med inriktning mot autism finns risk att eleven i ännu högre utsträckning än idag hamnar i en skola helt utan kompetens om autism och där principfrågan och systemet kan bli viktigare än det som är viktigt ur ett elevperspektiv. Ett skäligt motkrav när man tar emot en elev med autism (och för den del elever som har behov av särskilt stöd) borde vara att skolan kan uppfylla kravet på att kunna erbjuda ett fungerande stöd för eleven.

5.7.3 Skolverket ska ansvara för skolvalssystemet

Autism- och Aspergerförbundet tillstyrker förslaget om principen att Skolverket ska ansvara för skolvalssystemet om det blir verklighet men lämnar samma synpunkter här som under föregående förslag i det här kapitlet. För att tillgodose och särskilt värna rättigheterna för elever med funktionsnedsättning menar vi att även SPSM är en viktig aktör i ansvaret för ett nationellt skolvalssystem.

Samtidigt har vi svårt att se att inte kommunen är del i ett nytt skolvalssystem. Kommunen är fortsatt huvudansvarig för skolan och även om skolvalssystemet skulle bli nationellt så måste systemet kontinuerligt följas upp och utvärderas. Idag finnas ingen kvalitetsuppföljning av en skolplacering vad vi vet. Kommunen borde vara skyldig att följa upp om en skolplacering fungerar för eleven.

Det finns även en rad omkringliggande frågor som vi ser skulle kunna påverkas i det fall ett skolvalssystem blir verklighet till exempel det faktum att det finns olika slags fristående skolor, skolskjuts och andra omkringliggande frågor samt resurstilldelning vilket vi återkommer till i de nästkommande kapitlen.

5.7.4 Uppgift om dimensionering och urvalsgrunder

Autism- och Aspergerförbundet tillstyrker förslaget som princip men med samma invändningar som vi redovisat under de föregående förslagen i detta kapitel.

5.7.5 Skolbyte sker vid terminsstart som huvudregel

Autism- och Aspergerförbundet tillstyrker förslaget.

5.7.6 Överklagande av Skolverkets beslut

Autism- och Aspergerförbundet tillstyrker förslaget i den första delen men avstyrker delen om att andra beslut av Skolverket att placera en elev vid en skolenhet med kommunal eller enskild huvudman inte får överklagas. Vi anser att förslaget särskilt missgynnar föräldrar till barn med autism (och barn

med andra funktionsnedsättningar) i möjligheten att överklaga beslut då vi vet att skolsituationen många gånger är problematisk för dessa elever. Till exempel måste man kunna överklaga och ändra ett beslut om en skola inte kan visa på att man kan ge ett fungerande stöd till eleven i de fall detta behövs. Vi anser också att det strider mot barnkonventionens intentioner och därmed att barnets rättigheter inte tillgodoses om detta blir fallet.

5.7.7 Sekretess hos Skolverket

Autism- och Aspergerförbundet tillstyrker förslaget.

6 Principer för placering, mottagande och urval

6.5.1 Principer för placering och urvalsgrunder för skolor med kommunal huvudman

Autism- och Aspergerförbundet tillstyrker förslaget.

6.5.2 Principer för mottagande och urvalsgrunder för skolor med enskild huvudman

Autism- och Aspergerförbundet tillstyrker förslaget.

6.5.3 Omplacering av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero

Autism- och Aspergerförbundet tillstyrker förslaget men anser att i de fall en elev med utåtagerande beteende riskerar omplacering ska skolan först ha sett över om elevens behov av stöd blivit tillgodosett, det vill säga att man kartlagt elevens eventuella stödbehov, dokumenterat detta i ett åtgärdsprogram samt därefter utformat adekvat stöd. Det är inte helt ovanligt att en elev med autism uppvisar ett sådant beteende till exempel när skolan inte har tillräcklig kompetens om autism och därmed brister i hur man bemöter eleven.

6.5.4 Skolskjuts

Autism- och Aspergerförbundet avstyrker förslaget i sin nuvarande utformning.

En del elever med autism behöver skolskjuts då urvalet skolor, som i praktiken är möjliga att välja, är begränsat, och skolan kan ligga längre bort än andra skolor. Dessutom behöver en del elever med autism skolskjuts på grund av konsekvenserna av sin funktionsnedsättning. Till exempel är många elever med autism sensoriskt överkänsliga och yttre stimuli måste begränsas. I praktiken innebär det att allmänna färdmedel är svåra att använda. Redan idag ser vi att kommuner gör olika bedömningar i de här fallen dels med anledning av att kommunen inte behöver bevilja skolskjuts utanför den egna kommungränsen samt att kommunen kan åberopa ekonomiska och organisatoriska svårighet som skäl att inte bevilja skolskjuts.

Vi menar alltså att det redan idag inte är likvärdiga förhållanden i hur man hanterar ärenden med skolskjuts och risken finns att det blir ännu sämre med liggande förslag. Det är ett lotteri för barnen och var man bor blir avgörande.

Vi anser dels att kommunen inte ska kunna åberopa ekonomiska och organisatoriska svårigheter som skäl till avslag samt att funktionsnedsättning som skäl ska vara tillräckligt utifrån en individuell bedömning. Idag måste elever med autism i princip kunna bevisa konsekvenserna av sin funktionsnedsättning på grund av handläggares brist på kunskap, vilket blir en aning absurt. Ställer man samma krav på elever som till exempel har en rörelsenedsättning, det vill säga där barnet har en synlig funktionsnedsättning? Bedömningarna idag blir inte likvärdiga utan snarare godtyckliga vilket inte heller är en rättssäker situation ur barnets perspektiv.

7 Resurser och dess bestämningsfaktorer i svensk skola och

8 Likvärdighet i resurser

Vi saknar i diskussionen om fristående skolor en distinktion mellan olika typer av fristående skolor då de bedriver sin verksamhet under olika förutsättningar. Det gäller inte minst i diskussionen om resurser och finansiering av verksamheter. Det är stor skillnad på en fristående skolkoncern och en liten fristående skola som tar emot till exempel elever med autism där alla har behov av särskilt stöd och där möjligheterna att bedriva verksamheten avgörs av hur kommunen hanterar tilläggsbeloppen. Inte bara den här utredningen, utan många andra anser att systemet med dagens tilläggsbelopp inte fungerar, trots tidigare lagförstärkningar, men ingen försöker göra något åt det utan skjuter bara frågan framför sig.

Dagens olika hantering av tilläggsbeloppet får stora konsekvenser för de mindre fristående skolorna, de så kallade resursskolorna som kan ta emot barn med autism (men även andra neuropsykiatriska funktionsnedsättningar), men framför allt är det i slutändan barnen som blir lidande. Det är en mycket stor andel av eleverna med autism som inte klarar sin skolgång och så länge majoriteten av de kommunala skolorna inte har tillräcklig kompetens om den här elevgruppen och ger dem samma möjligheter som andra barn för att klara sin skolgång så spelar resursskolorna en stor roll.

Det finns fler jämförelser att göra här. Vi har sedan länge en specialskola som är inriktad mot några specifika funktionsnedsättningar. Specialskolan är statligt finansierad för att tillgodose de här elevernas specifika behov. Det är bra. Men det är mindre bra att det spelar roll vilken slags funktionsnedsättning ett barn har när det kommer till att ha samma rättigheter till stöd och där det för elever med autism (och andra) ligger i händerna på kommunerna att avgöra frågan om barnen ska få stöd eller inte. Det är djupt orättvist, olikvärdigt och inte heller rättssäkert.

Vi är alltså kritiska till att den här utredningen inte kommer med förslag om förbättringar också när det gäller tilläggsbelopp alternativt presenterar en hållbar lösning för att säkerställa att alla barn och elever får det lagstadgade stöd de har rätt till.

Ett system som bygger på att en kommun kan åberopa ekonomiska och organisatoriska svårigheter som skäl att inte medge tilläggsbelopp framför barnets rätt till lagstadgat stöd är ett system som inte hör hemma i svensk skola. Principen är motstridig också gentemot övrig skollagstiftning. Utöver det strider det också mot principerna och intentionerna i internationella konventioner – konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och barnkonventionen – vilka Sverige har åtagit sig att följa.

Oviljan att hitta fungerande lösningar för elever med funktionsnedsättning för att höja deras resultat i skolan, blir alltså tydlig även i den här utredningen. Det saknas nationell statistik när det gäller elever med funktionsnedsättning i den svenska skolan – den stora majoriteten av dessa elever går i grundskolan, en liten andel går i specialskolan eller i särskolan. Det har hittills inte varit ett problem att ta fram statistik över eleverna i specialskolan eller särskolan men den stora majoriteten av elever med funktionsnedsättning fortsätter att negligeras. Bristen på förslag på förbättringar också i det finansiella hänseendet är ännu ett utslag av detta osynliggörande.

9 Skolans resurser: slutsatser och förslag

9.2 Utredningens förslag

9.2.1 Staten behöver ta ett större ansvar för ökad likvärdighet

Vi delar utredningens bedömning att staten behöver ta ett ökat ansvar för ökad likvärdighet i den svenska skolan men ett fortsatt osynliggörande av gruppen elever med funktionsnedsättning innebär att förslagen i vissa aspekter troligen kommer att försämra läget än mer för den här gruppen, vilket är oacceptabelt. Det blir att ställa grupper mot varandra. Barn med funktionsnedsättning finns överallt, i alla skolformer, i alla typer av bostadsorter med mera. Vi delar synen att skolan i sig kan vara en del av lösningen för att motverka segregationen men det kräver en rad andra insatser på andra politikerområden för att bryta segregationen och för att finna varaktiga och långsiktiga lösningar.

Istället för det snäva perspektivet som utredningens förslag bygger på skulle analysen, diskussionen och förslagen kunna bygga på ett intersektionellt perspektiv där funktionsrättsperspektivet skulle vara en del. Det är komplexa problem som kräver väl genomtänkta lösningar. Ett barn tillhör inte alltid en enda grupp. Det är mer komplicerat än hur bostadsområde och föräldrars utbildningsbakgrund påverkar. Skolans framtida inriktning kan inte bygga på en ansats att skapa förbättringar för vissa elever men inte för andra. Flera av förslagen skulle kunna få indirekta negativa effekter på gruppen elever med funktionsnedsättning.

9.2.2 Slå samman flera av de riktade statsbidragen till ett sektorsbidrag och tillför ytterligare resurser

Autism- och Aspergerförbundet avstyrker förslaget i sin nuvarande utformning. Utredningen föreslår att ett sektorsbidrag ska vara socioekonomiskt riktat och det är relevant men inte tillräckligt. Ett sektorsbidrag måste också omfamna andra aspekter och ha ett intersektionellt perspektiv och ett funktionrättsperspektiv. Vi kräver att man omgående tar fram nationell statistik om elever med funktionsnedsättning så att det går att utvärdera också deras skolresultat och hur deras behov tillgodoses i skolan. Därefter ska deras perspektiv lyftas in i kriterierna för ett statligt sektorsbidrag.

Utredningen föreslår vidare att ett statligt sektorsbidrag ska finansieras av det relativt stora antalet riktade statsbidrag gentemot skolan som finns idag. Att minska antalet statsbidrag är bra men flera av de idag riktade statsbidragen till exempel det specialpedagogiska lyftet, bidrag som riktar sig till förstärkningar av elevhälsan är ändå bidrag som syftar till bland annat vidareutbildning för lärare att bättre kunna möta och ge bättre stöd till elever med funktionsnedsättning. Det föreslagna sektorsbidraget i sin nuvarande form kommer därför indirekt påverka elever med funktionsnedsättning negativt då inga statliga bidrag kommer att riktas mot dem.

I den här processen, om förslaget blir verklighet, anser vi att Skolverket tillsammans med SPSM ska föreslå vilka statsbidrag som ska införlivas i det nya sektorsbidraget för att säkerställa att det inte missgynnar barn och elever med funktionsnedsättning under förutsättningar som vi beskrivit inledningsvis under det här förslaget.

9.2.3 Förändra beräkningen av grundbeloppet

Autism- och Aspergerförbundet tillstyrker förslaget under förutsättning att det presenteras hållbara förslag så att finansieringen också kommer barn och elever med funktionsnedsättning till del oavsett om de går i en kommunal eller i en fristående skola utifrån principen om att likvärdighet.

9.2.4 Skolpengen följer i vissa fall eleven med viss fördröjning

Autism- och Aspergerförbundet tillstyrker förslaget.

9.2.5 Uppföljning av hantering av tilläggsbelopp

Som vi anført under kapitel 7 och 8 delar vi inte utredningens bedömning i fråga om tilläggsbeloppet utan anser att det kräver en skyndsam lösning för hur finansieringen av särskilt stöd för elever med funktionsnedsättning blir likvärdig och rättssäker. Oavsett hur regeringen väljer att gå vidare med tilläggsbeloppet – att utreda detta vidare eller kommer med andra förslag för att säkerställa en likvärdig finansieringsmodell för elever i behov av särskilt stöd/elever med funktionsnedsättning – är Autism- och Aspergerförbundet angeläget om att delta i det arbetet.

9.2.6 Frågan om större statligt sektorsbidrag behöver utredas vidare (se även sid 528).

Vi är positiva till ökat statligt stöd till skolan under förutsättning att gruppen elever med funktionsnedsättning räknas in till exempel genom att man börjar ta fram nationell statistik, som vi tidigare diskuterat. Förslaget i sin nuvarande utformning är inte gynnsam för den grupp vi representerar, barn och elever med autism. Det borde vara självklart att ökad statlig finansiering av skolan kommer alla elevgrupper till del, också elever med funktionsnedsättning.

10. Insatser för likvärdighet i ett bredare perspektiv

10.5.1 Kontinuerlig uppföljning av nationella mål

Uppföljning av skolresultat för elever med funktionsnedsättning brådskar. Vi anser att det måste tas fram nationell statistik när det gäller barn med funktionsnedsättning så att även deras perspektiv finns med och beaktas när genomgripande förslag för skolans framtida inriktning läggs. Därför att det också viktigt att SPSM blir en likvärdig aktör tillsammans med Skolverket i uppföljning av de nationella målen, möjligen också Myndigheten för delaktighet.

Aktuell skolsituation för barn och elever med autism

Skolsituationen för barn och elever med autism är prekär. Enligt vår Skolenkät 2020 når endast 37 procent målen i svenska, engelska och matematik, vilket är en försämring i jämförelse med våra skolenkäter 2018 och 2016 då motsvarande siffra var 44 procent. Även frånvaro av andra orsaker än sjukdom och giltig frånvaro är högre nu än tidigare. I år anger 56 procent att barnet har frånvaro i någon grad vilket är en ökning med fyra procentenheter sedan 2018. Redan i lågstadiet har mer än hälften av barnen någon frånvaro. Den långvariga frånvaron ökar. Flickor har högre frånvaro men det är fler pojkar som har längre sammanhängande frånvaro. 44 procent anger att det finns en plan för återgång till skolan men endast 10 procent menar att den planen fungerar. Orsakerna till frånvaro är främst brist på autismspecifik kompetens, brist på stöd i sociala situationer och brist på stöd i lärsituationen.

I årets enkät kan vi dock se att fler får stöd än tidigare, hela 91 procent, vilket är glädjande. Däremot får bara hälften ett stöd som fungerar och ungefär lika många anger att man följer upp stödet.

Slutligen visar enkäten på genomgående könsskillnader till exempel när det gäller barnets trivsel, samverkan med skolan och hur man ser på skolans ansvarstagande. Föräldrar till pojkar är betydligt nöjdare än föräldrar till flickor.⁵

I frisvaren finns många som vittnar om att barnets skolgång blivit bättre när de bytt till ett mindre sammanhang till exempel en kommunal eller en fristående resursskola. Frisvaren vittnar också om de negativa konsekvenserna bristerna i skolgången får: barn blir utmattade och utbrända, får sämre psykisk hälsa: ångest, depressioner och sömnbrist. Barn och unga med autism är överrepresenterade inom tvångsvården. Bakomliggande faktorer är inte sällan att problemen startat på grund av de brister som finns i skolan och brister i annat samhälleligt stöd till barnet och familjen.

Stockholm enligt ovan

Ulla Adolfsson, ordförande

genom
Agneta Söder, intressepolitisk utredare
agneta.soder@autism.se

---

⁵ Autism- och Aspergerförbundets Skolenkät 2020 samt tidigare skolenkäter: <https://autism.se/skolenkater>